

Наш Лемко

РІК III.

Ч. 7 (55)

Львів, 1-го квітня 1936

Виходить двічі в місяць

Адреса: Львів, Руська 18. Тель. 257-90

NASZ LEMKO, LWOW, RUSKA 18.

ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 зол., Піврічно 1'80 зол., Чвертьрічно 1'— зол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1½ ам. дол. або рівновартість.

Організаційна поїздка делегата „Просвіти“ по Америці

В дніх від 1-го грудня 1935. р. до 15-го січня 1936. р. делегат Тов. »Просвіта« у Львові, Михайло Дудра обїздив українські громади в західній частині стейту Пенсильванія й в стейті Огайо. Всюди виголошував відповідні реферати на вічах, яких цілком було познакомити українську еміграцію з теперішнім станом Лемківщини. На ці віча приходили численно Лемки як також симпатичні Лемківщини та радо слухали вістей з Рідного Краю. По рефераті переводились звичайно

збірки на просвітні цілі Лемківщини а також засновувались відділи новоствореної Організації Оборони Лемківщини, яка поставила собі за ціль нести сталу допомогу своїх братам в Старім Краю.

Від 20-го лотого п. Дудра перебуває на поїзді в околиці Скренгону, найгустішій лемківській кольонії в Америці. Американські Лемки вітають всюди радо свого першого делегата з Рідного Краю.

—o—

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Виховання в старшому віці не дає бажаних вислідів

Виховання не зачинаємо від старших тому, бо в душі старшої людини тяжче приймається нове зерно. В душі старшої людини лихі звички й різні нахили тай забобони так уже глибоко успіли запусити коріння, що всяке нове зерно, всяка новість, що її ми хотіли би посіяти в його душі, не знаходять собі так легко місця, як у молодому віці, а хочби і найшли так хісна з них великого це буде, бо їх ослабить і затінить те душевне хабаззя, що скорше засіялось й мало час розростися в могучі дерева лихих звичок і нахилів. Старша людина це вже поле, на якому стоять густо могучі дерева, котрі у своїй тіні не дадуть розростися вже ніякій іншій рослинці. Самі ми часто робимо вчинки, про які знаємо, що ми не повинні їх робити, а помимо того робимо їх.

Скільки-ж разів постановляємо собі, не повторювати лихих вчинків, скільки разів сповідаємося з них, а мимом всього повторюємо їх, як лише прийде відповідна нагода. Неодинак твердо по-

становляє не курити, а курить далше, не один п'як радби не пити, а пе, як прийде нагода. Нераз провадим затижні процеси зі сусідами не тому, що так нам каже розум, але тому, що до такого поступку жене нас наш гнів і наша впертість. Діється так тому, що наші лихі нахили, що їх ми набули по батьках, або й самі придбали й скріплювали свавільним життям замолоду, вже настільки є сильні, що вони вже й не лякаються нашого розуму, не тільки не лякаються, але ще ним володіють. Тому то наші бажання, наші нахили й пристрасти являються нераз сильнішими від постанов розуму.

Отак розумно й доцільно поведене виховання являється великою силою; при його допомозі можна змінити не тільки людину — одиницю, але й цілий нарід. Тільки не треба його відкладати на »потім«, чи переказувати другим, але зачинати вже в родині виховувати дитину від першого таки року її життя. (Д. б.)

Український інженер викрив багатства української землі. Недавно викрили нові джерела кипячки (нафти) в Турчанщині в селі Липе. Їх викрив український інженер Богдан Трешневський, що працює в американськїм нафтовім підприємстві »Вакуум Ойл Компані«. Інж. Трешневський підчас української війни, як старшина українського гарматного полку стояв недалеко зі своєю батареєю й вже тоді зауважив кипячку в тих сторонах. Як скінчив науку в Чехословаччині, вернувся у ті сторони і відкрив підземні закриті багатства.

Жиди всюди однакові. Християнські священники у Вєфлеємі внесли скаргу до англійського високого комісара в Єрусалимі на жидівських подорожних, які звиджують церкву Різдва Христового у Вєфлеємі і поводяться зухвало та некультурно. Священники домагаються, щоб англійський високий комісар заборонив жидам входити до святині. Англійська влада розпочала карне поступовання проти дев'ятьох молодих жидів, що зневажливо поводилися у Вєфлеємській церкві Христового Різдва.

Вчителька заразила туберкульозом (сухотами) цілу школу. В шведській місцевості Готланд учителька місцевої школи заразила цілу класу, а далше цілу школу туберкульозом. Лікарські оглядини устійнили, що 15 дітей з класу тієї вчительки хорі на важку, отверту туберкульозу. Крім того в інших класах тієї школи було багато дітей хорих на сухоти. Шведські шкільні власті зажадали, щоби весь учительський персонал щомісяця ставав до лікарських оглядин.

Чи не добре буде таке жадання поставити в школах на Лемківщині?

Лемківський кермаш

Дня 19-го січня ц. р. І-ий Відділ Організації Оборони Лемківщини в Нью-Йорку обходив трилітній ювілей свого існування та праці. З ювілеєм тим був отриманий традиційний лемківський кермаш (празник), який якраз в цім дні, на Йордань, обходить святочно Сянік, природня столиця Лемківщини.

Помимо дуже погані погоди, яка в тім дні панувала, прибуло багато гостей не тільки з самого Нью-Йорку, але також з далеко віддалених околиць стейту Коннектикот і Джерзи Сити. Були це самі поважні громадяни Лемки та симпатичні української Лемківщини, між ними президент Українського Народного Союзу, п. Мурашко.

Вечора розпочалась о годині 5-ій вечором в великій салі Українського Нар. Дому. Відкрив її короткими словами голова відділу, громадянин Карбовник, який покликвав гр. Барну з Джерзи Сити до переведення церемоній. По скінченні вечорі забрав щезраз слово гр. Карбовник, складаючи щире подяку своїм співпрацівникам, та підчеркуючи при тім окрему заслугу нашої молоді. Секретар відділу, Олекса Роман, переповів у коротких словах історію повстання та розвитку цього відділу, та згадав про труднощі, з якими приходилось зустрічатись в початках, стараючись придбати якусь допомогу для своїх братів. Як останній з урядників відділу забрав слово гр. Теодор Копка, який розвівши дещо ширше над лемківською справою, підчеркнув духову звязь Лемків з цілим українським народом.

Потім вислухав на сцену спеціально запрошений хор ОДВУ, що під проводом свого диригента, проф. Ки-

риченка, відспівав прекрасно кілька пісень. На домагання гостей мусів співати другим наворотом.

По виступах хору забирали слово гості. Першим промовив президент У. Н. Союзу, п. Мурашко. Обговорюючи справу допомоги Лемківщині та лемківську еміграцію, як також взагалі цілу українську, вказав на konieczність допомоги Старому Краєві та на занедбанні цієї справи в минувшині, яке впливало з нашого розсвареного еміграційного життя. Відтак забрав слово представник Лемківської Комісії при Тов. Просвіта у Львові, Михайло Дудра, який в імені цієї Комісії зложив щире подяку та признання урядникам та членам Відділу за їх дотеперішню працю та побажання на будуче. Окреме місце присвятив згоді та взаємній любові, які так рідко можна подібати в українських організаціях та які так фатально відбиваються на нашій народній життє. Підчерку-

ючи звязь Лемківщини з українським народом, закінчив свою промову словами: «Бажаю, щоб ми довго могли ще спільно працювати для всіх частин українських земель, доки не сповняться слова нашого великого Пророка, який сказав, що розвалиться домовина а з під неї встане вільна Україна. Ратуючи Лемківщину перед захланним ворогом, обнимаємо наших найменших братів, могл справді наша заплакана мати могла колись радісно всімхнутися, згуртувавши біля себе всіх своїх синів». На кінець промовив гр. Денис Голод з Порт Джервіс, один з найстарших наших емігрантів в Америці. Він розповів багато цікавих подробиць з початків емігрантського життя, про повстання газети «Свободи», та про ролі Лемків в загально українським життю на американським континенті.

По вечорі та промовах переведено на поклик гр. Сербинського збірку на політичних в'язнів. Відтак розпочався бал.

Гість.

Жидівська вчителька в українським селі

Славний на весь світ чеський педагог І. А. Коменський сказав, що в школі повинен бути вчитель тієї самої народности, що й учні. Цей принцип є передумовою успіху навчання. Буває, що з якихось причин годі піддержуватися цього одиноко правильного принципу. Але в такому разі вчитель, що є іншої народности, як його ученики, мусить вповні володіти їх рідною мовою. В противному випадку не буде це шкільна наука, тільки насміх над нею. Щось подібного діється в с. Станові, мукачівської округи. Цього шкільного року прийшла сюди на вчи-

тельську посаду жидівка, що покінчила гімназію в Мукачеві й не тільки не знає української мови, мови своїх учнів, але не старається навчитись її.

Селяни обурені на таку вчительку, що на їх думку повинна вчити жидівськи в хадейрі, а не їхніх дітей. Вже навіть була депутація в шкільного інспектора й жадала, щоб він забрав зі села цю жидівську вчительку, що нехтує мову своїх школярів.

А скільки в нас учителів, що не знає як слід української мови? Врешті — коли заберуть собі цей т. зв. «лемківський буквар»?

Е. Гринишин

Бо війна війною

Ранком сина виряжали.

Усі ходили зажурені, несвої, крім старого Максима. Заплакана Марина суятилася по хаті та не могла знайти собі місця. Її син Василь ішов на війну як доброволець.

— І пошо та війна, пошо? І пошо ти старий дурню єина на то нараяв?! Нейби там сидів в халупі й не рипавсі. Доле моя безталанна... бідкалася Марина.

— Е... сиділабис тихо і не вівкала як на погребі — сердився Максим. — Йойкати, то бабська справа, а хлопська ні. Ти Василю вже готов?

— Та вже.

— А ти бублички, шом ти спекла взевес си?... Йой! Бублички за-

був! Та якім пекла їх та не одну сльозу випустила над ними, а ти забув... — заголосила Марина.

Вона стягнула з печі бублички та всунула в клунок Василя. Оглядала все докладно. «А може того треба, а може то забув, а це візьми ще, а тамто може придасться».

Максима все це сердило:

— Ну, ну, юж всею готовою, не журисі.

— Тату, а цого Сильцьо йде на війну? — встряв маленький брат Василя Юрко.

— Битисі.

— Тату! Я іду тиж, я мусу іти з Сильцьом! — зарепетував.

— Тихо сиди мале!

— Я юж не малий — маю лук і стріли. Я мусу іти!

Мати почала успокоювати сина, а він розревівся.

— Ну, а тепер сідаймо, жиби всею доброю з нами сідало — командував Максим.

Посідали. Тяжка мовчанка наче

хмара повисла.

Вкінці промовив Максим:

— Ти, сину, на війну йди, але гонорово бийсі, бо воюеш не за чужу, а за свою справу. Хто глупий ней воюї за цисара, але ти своє мірковане май і якби шо до чого, то жиби знав, чого триматисі.

— Господи! — зойкнула мати.

— Там на війні місці на бановані й жель нема і в такі кумедії не вдавайсі. Будь твардий як камінь і листів богаго не шмаруй, бо то на війні недобре.

— Йой! Та ци ти ю зварював! Навіть листів не позволеї писати — хлипала Марина.

— Не шмаркай, не шмаркай. Менши буде листів, то менши твого шмарканя буде... Ну, а кулькі то юж цалком не бийсі. Юж я старий практик, як з ляпонцем бивсі, то знаю. Ци ти будеш перед нев ховатисі це ні, — на едно вийде. Як зохце, то ті й під землев знайде. Венц будь відважний

Як Москва поневолювала Україну

II.

З 1654. р. звязана дуже важна дата історії українського Народу. Богдан Хмельницький, шукаючи помочі в боротьбі проти Польщі заключив у січні того року з Москалями Переяславську угоду. Остаточний договір складений у Москві в березні 1654. р. т. зв. «березневій статті», забезпечував Україні широку автономію. Зокрема Україні застережено такі права: гетьмана і старшину вибирає рада; українські суди й уряди є незалежні від московських; податки на Україні збирає український уряд; козацького війська має бути 60 тисяч; залишається давній поділ на стани, козацький, шляхетський, міщанський і духовний, а кожній стан заховує свої права; *Україна має право вести переговори з іншими державами.* Московському цареві признавав договір такі права: утримувати в Києві воеводу та військову залозу; про закордонні посольства гетьман повідомляє царя, також про вибір нового гетьмана війська повідомляє царя.

На підставі того договору Україна залишалася окремою державою під зверхнім протекторатом московського царя.

Однак ні час ні обставини, в яких цей договір заключено не відчували йому довготривалості. Вже в січні 1654. р. виявилися великі різниці між політичним думанням москалів і українців, а переговори за малим не розбилися. Заприсяження договору наступило тільки з української сторони. Цар, як самодержець, присяги не зложив, а обмежився лише до видання грамоти, я-

і до всього здатний, а з ворогом не пардонує і не шкодує го, но лупи й лупи, бо як не, то тебе злупит.

— А до своїх охвицерів то пошанивок май і на їх команду хоть в пекло йди, бо якби в чімсь провинивсі, то бим ті знати не хтів. Повставали.

Вийшли на дорогу і там пращалися.

— Памятай, жи не за якубугь справу бешсі — докинув Максим. Розсталися.

Заки Василь сховався за високими житами, багато разів вимахував рукою.

Сонце пражило.

Верталися до дому похилені, крім Максима. Він статочно підніс голову в гору, а лице його випогодилося як по сповненню належного обовязку:

— Абисте знали, жи і десятих синів виславбим на войну, якбим мав...

кою затверджував права України. Від початку дивилася Москва на Україну очима завойовника, як на багату колонію, що дасть їй змогу стати твердою ногою на сході Європи та промостить шлях на Балкан і тому на кожному кроці старалася обмежити права України та використати кожну нагоду для поширення своєї влади над нею.

Вже в слідуєчому 1655. р. прийшло до непорозуміння між Україною а Москвою. Царські війська стягалися поволи й прийшли з підмогою Україні щойно в рік після складення договору. Одна частина царської армії пішла на Смоленськ і Білорусь, друга з українськими військами на Галичину. Московському цареві дуже невсмак було це, що всі білоруські міста піддавалися не на царське імя, а під козацьку владу та заводили у себе козацький устрій. Тому козацького полковника Івана Золотаренка вислали аж під Вильню. В Галичині московські воеводи хотіли поводитися, як у завойованій країні, грабити населення та брати добичу, на що рішуче не годився Богдан Хмельницький, що бажав прилучити ці землі до Козацької Української Держави.

Колиж російський цар, заманений надією добути для себе польський престіл

згодився на мир, наступило явне по-доптання березневого договору Московскою. Всупереч застереженню, що Україна має право вести переговори з іншими державами, Москалі не допустили козацької старшини до мирової конференції у Вильні. Виленський мир між Польщею й Московскою завершено без участі України. Козацькі послы вернули знеохочені на Україну, припали до ніг гетьмана та говорили: «Пропало тепер запорізьське військо, нема нам нізвідки помочі, не маємо де голови своєї прихилити. На чому договорилися царські послы з лянцькими юмісарями, про те нам зовсім нічого не відомо. Царські послы не тільки, що не радилися з нами про ніщо і не пустили нас до посольського шатра, але й здалека не допускали нас — як псів до церкви божої».

Богдан Хмельницький зрозумів, що Україна не вдержить своєї незалежності в унії з Московщиною. Тому почав розглядатися за новими союзниками. Він навязав переговори зі Швецією та Семигородом, вислав навіть полковника Антона Ждановича з 30. тисячним військом на підмогу семигородському везовді Юрієви Ракоціому в його походи на Польщу, але передчасна смерть, прискорена вісткою про невдачу походу, не дозволила великому гетьманові здійснити своїх далекосягних задумів.

(Далі буде).

Я. Г.

Пращали любого гостя

На залізничній стації в Вороблюку панує давно невиданий рух. Люди очікують на приїзд поїзду... Це не подорожні, оті молоді дівчата і хлопці; у них дуже торжественний вигляд...

Це карні члени українського спортивного руху. Т-ва «Луг», що враз прийшли попрощати дорогого гостя і брата з Королика, добродія Волошиновича, делегата Комітету Допомоги Лемківщині в Америці. Він по кількатижневому побуті у рідній Лемківщині познакомився з правдивим життям й змаганням усіх братів Лемків. Саме його пращають зібрані молоді та старші, бо він їде до вільної землі Америки — щоб передати Всім Братам за Океаном щирі поздоровлення з Рідних Сторін. Іде, щоб там серед інших — може кращих обставин дати звіт з наочних бачених побутових картин рідних братів, на Лемківщині, вказати найбільше загрожене їхнє життя — дати їм належну та необхідну піддержку, так моральну як і матеріальну...

Оживлена вміна думок і проектів; в уяві життєрадісної молоді зарисовується краще велике наше українське «Сільського Господаря» святе Завтра. Боже!.. Яке щастя! Своя власна до-

мівка, свобода праці, кооператива, читальня; «Покажемо, що ми браття з козацького роду...» Так якось... на душі... весело. Голос дрижить зі зворушення, зростає віра у Велике майбутнє українського Народу...

Зближається хвилина приїзду потягу, тож усі спішаються, щоб якнайбільше переказати, щоб чого не забути.

— А не забудьте сказати Братам Односельчанам за Океаном, що ми усі духом разом з Ними і що ми дуже, дуже вдячні за щирю поміч.

— А просимо переказати, щоб ніколи не забували за нас.

Сигнал, і на перон віхав потяг. Послідні побажання, послідні устиски рук...

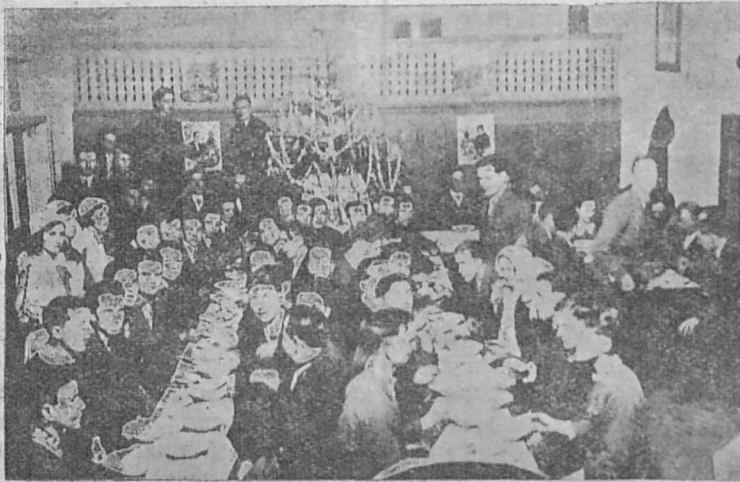
— Позір! — і поміж рядами струнких Луговикив переходить п. Волошинович та всідає до переділу. Відсуває вікно, в його очах слези; зі зворушення не може говорити, лише — «бувайте здорові і кріпіться». Погяг рушив з місця.

— Ща-а-с-ли-и-во-о-ї до-о-ро-о-г-ини! — Не-за-а-бу-у-ва-й-те-е-е!.. — несеться грімко з кількадесят здорових молодечих грудей, щоб полинути геть до Братів за Океаном...

Святочна вечора

Село Бонарівка, гміни Стрижів над Вислоком, повіт Ряшів. Т-во «Луг», в день Богоявлення приготувало вечором спільну гостину для членів «Лугу» та запросило всі місцеві Установи, як кооперативи «Згода», «Ощадність», Районова Молодарня, «Сільський Госпо-

мовою голова «Лугу» Дмитро Савтисік, привитав гостей і роздав просфору. При просфорі промовляли Всч. о. декан Іван Клюфас, що з головою «Лугу» поділився просфорою. Відтак по чаї промовляв Василь Качмарський. П. Янош попросив кількома словами зібраних

Наші ідейні та свідомі брати при торжественній святочній вечорі в селі Бонарівка к. Стришева.

дар»; кружок «Рідної Школи», Читальню «Просвіти» і «Союз Українок», щоби через своїх делегатів взяли участь, а також Всч. о. дек. Івана Клюфаса, представників громади, як солтиса, підболтиса і місцевого учителя п. Козича й деяких громадян.

Гостина відбулася в великій салі Читальні «Просвіти» дуже величаво. Початок був в год. 17., а кінець в год. 22-гій. Представники і гості всі посходилися. Саля у вінці й образи устроена, столи застелені. Наші гарні луговички приготували смачну їжу. Подавали найперше свячену просфору, відтак кутя, голубці, періжки, тісточка і чай.

Гостину відкрив короткою промовою, щоб перевели збірку на цілі «Лугу». Гості охотно зложили для «Лугу» понад 7 зл., а на фонд будови церкви понад 8 зл. Вкінці від місцевих установ подякував за гостину «Лугові» Михайло Опарівський. Ціла гостина була переплітана колядами, щедрівками та народними піснями. Найкраще було, як всі співали, а музика грала «Народився Ісус Христос во Вєфлемі». У вільних хвилях пригравала також своя мішана музика. Всі були вбрані у вишивки, лугові і народні строї. Накінець голова «Лугу» короткою промовою подякував зібраним за участь і закінчив цю милу братню гостину. Учасник.

НОВИНИ

Велике торжество «Просвіти». У Львові відбулося 8. III. ц. р. улаштоване філією Львів—місто. На цей день зложилася багата і цікава програма, що її оглядали українці Львова в салі Театру Різноморностей. Торжество було добре зорганізоване та дуже вдатно підготовлене. Варто, щоб всі філії влаштували такі торжества.

Американки називають себе «Україною». Українське ім'я стає модним в Америці. Одна шпитальна доглядачка в Нью-Йорку, українка, повідомляє, що в кількох випадках завважила, як матері надава-

ли дівчатам, що вродилися в шпиталі, ім'я «Україна» побіч іншого дівочого імені: Дорота, Меріта й ін. Доглядачка пояснює це тим, що ім'я «Україна» гарно звучить для американки.

В Польщі ухвалив соїм заборону ритуального зарізу худоби. Жиди підняли крик і простест в своїй пресі в цілому світі.

Хто добре газдує, той гараздує!

— кажуть старі люди. А господарюєте добре, вкладаючи свої ощадности на премійну книжечку

в Кооперативному Банку, ДНІСТЕР" у ЛЬВОВІ, вул. РУСЬКА ч. 20.

Кара Божа. У Старому Збаражі, колись українському селі, що згодом стало польське, намагалися ці новоспечені поляки загарбати місцеву церкву у свої руки й переробити її на костюлок. На св. Михайла м. р. вони вдерлися до церкви підчас відправи й наробили такого бешкету, що аж поліція мусіла їх випирати зі святині. Тепер, на іменини президента, хотіли вони повторити напад, але не вдалося: провідник тієї банди, коли вранці голився, змінився нечаяно на лиці й впав трупом на землю, покалічившись при цьому жакливо. Помічник його тогож дня захворів так у костелі в Збаражі, що його завезли до шпиталю, де борвся зі смертю. В цілій околиці ця очевидна кара Божа зробила велике вражіння.

Замкнули дорогу з Північної до Жегестова від 16. березня ц. р., що веде на відтинку Північна—Жегестів—Мушина. Будова цієї дороги має тривати приблизно 3 роки. Цікаво, чи багато наших людей найде при цій роботі заробіток.

Незвичайний прапор. 800 молодих Японок на доказ своєї любови до своєї батьківщини й армії обстригли собі коси й виткали з них тканину. З неї зробили боєвий прапор, який подарують тому японському полкові, що перший йде в бій.

Чому в Сандеччині повстають масово тайні горальні? Цікаві новини подає Т. Курієр Ц., що в 1934 р. на просторі району скарбового уряду акциз і держ. монополів у Новому Санчі, викрили 138 тайних горалень. Причина в цьому, що за викриття тайної горальні виплачували донощиків нагороду 70 зл. Тоді ці конфіденти входили в спілку з горальниками та разом ділилися зиском. Щось подібне діялося вже з тайними продавцями сахарини.

Алькоголізм стелить піжко сухотам.

Поборюйте отрути — алкоголь і нікотину, в ім'я кращої майбутности Нашого Народу!

Українське Протизькогальне Товариство Відродження.

Величавий Концерт у честь Тараса Шевченка відбувся в неділю 15. березня у Львові в селі міського театру. Концерт закінчили відспіванням гімну «Ще не вмерла Україна».

Криницькому «Лемкові» вже мабуть проілося наше українське Священство, і він в кількох вже числах шкалює немилосерно нашого Митрополита й Епископа зі Станиславова. — Хто має здорового ще трохи розуму та прочитає се шкальовання, то плює з обридженням на саму згадку, що живе якась скотина на світі, що таке може писати...

Деякі священники припускали, що зі Львова з наших трьох Епископів ні один не приїхав на похорон ап. Адміністратора, мабуть з огляду на писання в «Лемку». Не знаємо, чи це правда.

РИЗНИЦЯ

кооперативне Т-во в Самборі

поручає в нагоді близьких Великодних Свят свій багато засоблений склад церковних предметів, як: фелони, хоругви, прапори, стихарі, обруси, шалі до обходу, суконки на дарохранительниці, ручники до чаші, ілітони. Процесійні образи, стінні, до іконостасів, хоругви і плащениці. Хрести ручні, напрестольні, процесійні, патериці, вічні лампи, павуки, чаші, дарохранительниці, монстранції, п'свічники, ліхтарі, ліхтарні, гармонійні двінки і кадильниці.

Євангелія і всі парохіяльні книги і друки Найліпше церковне світло й кадило. Кілями, хідники.

Приймає старі чаші до направа і поволочування й висилає вже посвячені.

Направляє старі фелони по найдешевшій ціні.

Приймає замовлення на іконостаси, престоли, проповідниці, малювання церков, волочення іконостасів по цінах поміркованих за повною гарантією так для греко-католиків як і православних церков.

Ціни знижені від 25 - 50%
Цінники даром і оплачені. ДИРЕКЦІЯ.

ПОХОРОНИ о. МАСЦЮХА

Апостольський Адміністратор для Лемківщини о. д-р Василь Масцюх помер у четвер 12. березня ц. р. рано на удар серця. Похоронні обряди помершого почалися в неділю в Риманові—Здрою. Труну з тілом о. Масцюха перевезли авто з Риманова до новосанцівського повіту та похоронили на цвинтарі його родинного села Нова Весь, у понеділок.

Часописи подають, що справу наслідника о. д-ра Масцюха поладують безпосередньо на основі Ватикану в порозумінні з польським урядом.

Замітка: Деякі наші читачі довідалися про наглу та несподівану смерть о. д-ра Масцюха в попередньому числі, бо 6. число «Нашого Лемка» вже друкували та редакція встигла помістити цю сумну відомість лише в декількох словах.

ПРОПАЛИ НАШІ ЧАСОПИСИ?

Питається одинадцять передплатників «Нашого Лемка» з Ростоків Великої, що не одержали 4 (52) числа нашого часопису:

Передплатники цікавляться, що могло би з їхніми часописами статися й міркують: як довго Ростоків була приділена до криницької пошти, часописи приходили на час до села. Та від тоді, як змінено пошту з Криниці до Лабової, згаданого числа часопису передплатники не одержали. Коли приділено Ростоків до Лабівської пошти, то Криницька пошта хіба всі наші часописи переслала Лабівській пошті до дальшого урядування. Далше в селі вже пан Вань, хоч рад-не-рад, роздав би їх адресатам. Та він каже, що «Наш Лемко» з 15. лютого не прийшов. Но, а як не прийшов, то деж він подівся?

Так міркуючи, передплатники «Нашого Лемка» з Ростоків заявляють:

«Наша улюблена газета не є ніким фінансована; вона до нас задурно, як

якась шматка не пахається; ми за неї — відбираючи собі останній кавалок хліба від уст — дорого платимо. Вона є нашою власністю і як за свою власність мусимо впомянутися. Але треба нам вірити, що з тим числом була якась помилка; воно може ще надійде

Ростоківни.

Де нам іти Завадчани

Село *Риманівська Завадка*, сяницького повіту, належить до більших сіл на Лемківщині, бо числить до 200 члсел. Свідомі громадяни Завадки при помочі о. пароха Жеплинського заснували читальню «Просвіти». Перед о. Жеплинським парохував тут кілька літ москвофіл о. Кирило Чайковський. Він був найревнішим «апостолом» православ'я з поміж всіх москвофілів на Лемківщині. Як такий москвофільський діяч агітував за православ'ем по околиці, як також старався запровадити православ'я і в Завадці, та на щастя зістав перенесений до Мшани, пов. Коросно, де своє діло доконав з повним успіхом. На місце священника москвофіла прийшов ідейний священник-українець о. Жеплинський, що не допустив Завадчан до переходу на православ'я. Село вільне від кацапського баламуцтва, горнулось до просвітнього життя. Але як у святім письмі написано і — «чоловік вибрав тьму, а не світло», — до села прийшов учитель москвофіл і від того часу зачалась в селі незгода, бандицькі напади одних на других себто кацапів на українців, вибивання їм вікон, кошення зеленого збіжжя, лєну, стриження коний, вливання ропи до студень

Юда знайшов шцурок, а ви не ліпші від него. Ви думаєте, що таким урядуванням талергофських здвигів представите себе героями? Знає кожний добре про Талергоф, та і то, які ви герої; — герої зради, герої кишені. Може вдумаете буквар для кожного села інший, мали би добрий заробок. Батьки неодягнуть ді-

тей, а буквар кожний рік будуть купувати інший. Такий буквар нашіш перший ліпший бортак...

Схаменіться Педолодки, діти юродиві!

Гей, брати Завадчани, що здорово думаєте, перестаньте бути каїнами, здрійте луску з очей та погляньте на світ ясний, а побачите, де сонце правди. Не час нам пини вести братоубійчу боротьбу. Ми мусимо стати всі разом, взятись за науку, бо нам треба піднести культуру, освіту, щоби з нами і чужі числилися. Не даймо визискуватися ріжним спекулянтам гандлярям жидівлі, котра з нашого розбиття користає, а до того можемо дійти тільки через свідомість, єдність та науку. Призадумайтесь, брати Завадчани, та розсудіть, як воно ліпше може вийти. Чи-ж у вашім селі не може бути порядна кооператива, молочарня, сільська пекарня, м'ясарня? А ремісників у вас багато? Не може бути в вас порядний коваль, колодій, столяр, кравець? Мало у вас здібних хлопців, що могли би піти до міста навчитись ремесла, а відтак заложити варстат у своїм селі, щоби наш гріш не йшов у чужі руки. А газдове, час подумати про поліпшення господарки, про закладання садів, огородів, пасік. Маєте такий гарний збуг на товарі, як масло, яйця, молоко, ярци, ягоди, овочі. Чи-ж далеко вам до Івоніча-здрую, а там літники того потребують. У ваших руках ваша доля, а ми радою та вказівками вам поможемо!

Незавадчан.

На лемківському промежжі

(Опис гірської парохії Залуж-Війське, сянського повіту).

В парохії Залуж-Війське Лемків немає зовсім, але зате в деяких словах і висказах є ще сліди і впливи лемківської бесіди. Приміром люди тут говорять: «перси-груді», «бріх» - живіт, «дриляти, метати» - кидати, «нигда» - ніколи, «дівонько» - дівчинко, «сес, цеї-цей», «бити» - бути, «підеме, з'їме, зробиме» - підемо і т. д., «кісто» - тісто, «гіло» - діло, «кішитя» - тішитя, «гора, догори, ксьонжка, щесте, неворог, циган, корова бодє, юш, допіру, попер-перець, єгомость, Гамерика, попівство, вшитко, газда, газдиня, сват-сваха, стрина, барз сподобат, чем не, болит, кипит, варит, сут, каміне мече, вздрів, піздрився, скар ня Боже, пацір, смотря-дивися, гев-тут, угір-переліг, обчий-чужий, з'їмат-злапає, гад-вуж, нич-нічо; зате: Лісько, Війське, низько, близько, сливкі, бікі а не бики, сливки як приміром у Бойків або в Бампорідщині і Турчанщині, наголос правильний.

Село Війське і Залуж лежить на північний схід від Сяну і Сяноку — поміж горбами, а навіть горами — оточене зі всіх сторін крім полудня. Висота гір і положення 300 — 400 м. понад позем моря. Околиця мальовнича, здорова, кліматична, лісиста, суха, з частими опадами в літі, без великих морозів в зимі і без нагальних вітрів. Село Війське дуже старинне: грамота надання парохії, знайдена поміж актами, сягає 1650 року. Перед соткою літ була тут фабрика полотна, звідси назва землі над потоком «Бліх» — тут мабуть від білого полотна. Село давніше до війни почасті кацапське — тепер чисто українське, латинців майже немає та й ці під впливом української мови говорять по українськи з малими виїмками. Це люди, що пізніше прийшли з чужих сіл.

Старі передання кажуть, що тут за князів — Романа і Данила була військова оселя, як передня сторожа від сходу і півночі на оборону княжого замку в Сяноці, звідси назва Війське — Військо. Давня довоєнна ноша, білі каптани, хустки і ходоки в літі, а сукняні-вовняні юпанчі і кожухи в зимі й чоботи — тепер міська модна тандита. Люди недавно, тому 12 літ взад закинули сіяти лен і коноплі та виріб полотна.

Хати — не хижі — білі — не курні. Під одним солом'яним дахом комната, «ванькир», комора сгаїня, стодола-шопа і возівня. Збіжжа кладуть у снопах на поді. Нарід ни-

ні малоземельний — старша генерація неграмотна — хоча школа вже до сто літ існує. — Люди живуть з лісового зарібку, виробів столярських, продажі овочів, грибів і лісових ягід, як суниці, «боркині», черниці, малини, яких тут обильно. Велике замилювання тут до садів і пасік, головню черешень, вишень і яблук та сливок. В 1928. р. морози знищили сади і сливину та черешні по більшій часті.

Сіножатеї і пасовиськ майже зовсім немає. Кожний клаптик землі зужитий під управу збіжжа, яке слабо видатне, зате на солону і траву буйне. Добре вдається зате яре збіжжа, бульба і конюшина, озимина слабше. — Поля гористі, де не доведе господар обірнику в зимі санками, там сіє сінній любін на стравунок. Хліба бракує вже звичайно від березня. — Нарід до свого обряду і до церкви дуже прив'язаний, але ще трохи забобонний, змін обряду нема — хіба як служниця виїде за поляка в місті ради мужа, або хліба — але це виїмки. — Тут є поклади соли і нафти, які ще не використані як слід. Кожний майже селянин має ще другу шутливу назву, як «Тамбор», «Тарабань», «Шур», «Несолений», «Зазуля», «Гайдамаха», «Кобарани», «Цимбала», «Гапа», «Веремнінь», «Вагага», «Кметь». Село тягнеться з півночі на полудне 4 км. перетяте на двоє сільською дорогою й потоком Війське, до якого з гір допливають рвучі гірські потоки зі сходу і заходу, а є їх до вісім, а головний потік ріки впадає знову до Сяну в Залужу — склін села полудневий, з гори в долину — має до 12 горбків навколо села і всі вони крім чотирьох, що закінчені лісами, управні. Через парохію біля церкви веде битий гостинець зі Сянока до Перемішля на Бірчу і то на границі села Війське, а сусіднім містечком на сході Тирявою волоською, по обох схлонах гори «Соленне» серпентина з 28 крутими. Відси дуже мальовничий і гарний вид на доколичні гори і місто Лісько, та Загіря.

В селі є такі назви гір: «Кампула», мабуть Копула, найвища горболина на цілу околицю до 700 м. понад позем моря. Далі гора «Соленна» — або Солена гора, мабуть з того, що є в ній джерело соленої води — «Гущ» — густий ліс — «Вапніска» мабуть є в ній поклади вапна — «Папороть», «Гірки»,

«Помірки», «Марцань», «Пустки», «Мотичник», «Поляна» — це поле управне на горі в лісі, «Вапніска» — поля управні нижче положені мають назву «Пасіка», «Вольське», «Сівне», «Брідки» — коршми по війні знесені. Село Війське має понад 240 хат; української народності понад 1.200 душ.

При нім на полудне між двома горами є присілок: «Долини», належить до громади Залуж, славне зі сливок, черешень і вишень. Склін села полудневий, від півночі й сходу заслонений горами, тому тепліше підсоння. Має 36 хат української народності. Курних хат зовсім немає.

Це село має в своїх закутинах назви — «Македонія» — може околиця нагадує грецьку Македонію, заслонена зі сходу густим лісом за яругою — «Дзюрджик» і «Мотичник».

Третє село дуже гарне, заслонене від півночі й сходу лісом на горі «Папороть», а звернене та отворене на захід і полудне в напрямі Сяну — це село Залуже — Залуж, положене за двірським лугом над Сяном. Хати також тягнуться здовж державного гостинця, біленькі огорожені парканами — люди любуються в садах. В горах «Папороть» і «Гірка» є досі невикористані доли нафти — поле більше урожайне як у громаді Війське — бо рівніше і більше сонцем огріте, навіть є різниця в розвою й кліматі. Цілий тиждень скорше дерева весною розвиваються як у селі Війське, хоча оба села безпосередньо з собою сходяться хатами. Затє населення тут у Залужі малоземельне і бідніше, як у Військім — на 1-3 моргових ґрунтах. Люди переважно живуть з зарібку в дворі, на стації, в місті, в тартаку, на службі в Сяноці й з літників, які щороку численно їздять сюди на свіжий воздух з більших міст Польщі. Всіх хат є 120, в тім поверх десять латинських, а 4 жидівські. Нарід тут свідомо-український.

Багато селян з цієї парохії живе на еміграції у Франції, Америці та Канаді.

Саме село Залуж дуже мальовниче, здорове, Сян близенько, стація й почта в місті. Школа мурована 4-кл. з 5. учительськими синами, вспільна для всіх трьох сіл утравістична. У Військім є мурований приходський дім, склеп церковний і сметанкова станиця — 4 українські склепи, Захоронка, українська на докінченню мурована Церква, місце відпустове від 1926. р. і хрестна дорога.

В Залужу і Військім читальня

«Просвіта», а в Долинах тов. «Луга і Кружок «Сільського Господаря» в парохії. Належало б більше цю околицею з огляду на літниську нашої українській інтелігенції з міст зацікавитися та їхати на відпочинок літній. Це дало би зарібок нашим селянам, та піднесло їх на дусі в часі кризи, підбадьорило їх до праці. Кожне рідне українське слово повітає наше, бідою приг-

ноблене село з отвертими раменами.

Війське, в березні 1936. р.

о. Петро Андрейчик
парох.

Від редакції: Широ дякуємо Впр. Канонікові о. П. Андрейчикові за ці вичерпуючі цінні відповіді на наш квестіонар з 23. і 24. ч. «Нашого Лемка». Це має незвичайно важне значіння для наукових цілей.

Культурна праця в лемківському селі

22 кілометри на полудне від Риманова, неначе дальший тяг містечка Яслиськ, розтяглося село Нижня Воля. При долині, отінене з двох сторін горами, тулиться до збіч, а відсунені дещо гори коло самої церкви творять простору рівнину. Здавалося би, що так далеко від світа живуть тут люди без ніякої науки й свідомости життя-буття на широкім світі. Однак воно так не є.

Ще до світової війни першим будителем села був бл. п. о. Лев Волянський, який тут працював 30 літ і поклав тривкі основи під нац. освідмлення. Старі люди розповідають, якто він всіх збирав і розповідав їм про козаків і їх змагання з Москвою. Тому тут люди розуміють і відчувають різницю між Москалем і Українцем, і під цим оглядом нема ніякої баламути, як по декотрих селах.

По смерті о. Волянського бачимо в селі немов би застій. Дперва по війні з приходом учительки п. Стефанії Сенети, яка щиро занялася вихованням молодого покоління, село будиться з дрїмоти. Однак, будучи на урядовій посаді мусіла вона обмежитися тільки до школи. Національною роботою занявся парох о. Величко. Однак він через особисті непорозуміння й дещо занервову поведінку зразив собі більшу частину громадян, тоді навіть починають підносити голову комуністичні елементи.

Аж з приходом нового завідателя парохії о. Володимира Худика, культурна й національна праця ступає на властивий шлях. Вирозумілий і енергічний душпастир зумів в короткім часі zorganizувати найактивніших одиниць, як також притягнути до праці оспалих і опірних. Зникає роздвоєння в селі, а комунізуючі щораз більше траять на силі. На кинутий клич будови нової школи, твориться комітет під головством о. завідателя. Членами комітету стали п. Сенета, солтис Михайло Марин, Стефан Рейба й Гриць Мигалик. Робота йде. Стинка дерева в лісі продв-

жується, пляни готові й на весну приступаємо до будови. Школа буде получена з господарським домом і салею на вистави. Бо дотепер не має, де молодь зібратися вечором і на вистави нема відповідного будинку. Вправді на приходстві є частина стодоли на салею для вистав, але замала й невідповідна. З браку іншого приміщення там тепер відбуваються всякі сходи. Там і відбулася миколаївська вистава дня 22. грудня 1935. р., що згромадила численно дітей з їхніми родичами. Треба було бачити ті розрадувані лица дітей, що тішилися дарунками. «Чий то діти?» — питає св. Миколай. «Це

наші діти, українські діти» — відповідає старий козак Охрим. А на селі видно зворушення й радість. Від осені провадить о. завідатель в школі освітньо-господарські вечірні курси, на які сходиться багато молоді й молодих газдів та жінок. На Різдвяні Свята zorganizовано в нас Вертеп, що заколядував 70 зл. З того післано 15 зл. на «Просвіту» до філії в Сяноці — за 40 зл. куплено книжок у львівській книгарні «Просвіти», а за решту справлено строї до вистав. Люди зачинають цінити книжку й беруться до читання. О. завідатель позичає також книжки зі своєї бібліотеки, що має понад 200 томів. Особливою популярністю тішаться видання Івана Тиктора й взагалі історичні повісти й оповідання.

Дня 12. лютого відбувся один відчит, присвячений 14-ій річниці коронації Папи Пія XI. Сала була переповнена учасниками, що уважно прислухувалися до слів відчиту.

Так у нас іде життя завдяки новому завідателеві, котрий потрапить в такий тяжкий час влити в нас віру в кращу майбутність.

Свідомий.

Правда й легенда

про замок на Мимоні

Під розвагу українським археологам.

На північ від села Мимінь, по правім боці ріки Вислока, знаходяться руновища старого замку. Замок цей, оповитий ореолом таємничости, та легендарних оповідань — є цікавим явищем, яке варто докладніше розглянути.

(Мимінь — це присілок села Боська; залізниця в Боську — від стачії до звалищ не більше, як 2 і пів км.; в місці гр.-кат. приходство, кооператива, дешеве вигідне приміщення у місцевих чесних господарів).

Стратегічне положення замку просто знамените. Він знаходиться на високоположеній поляні, з трьох сторін окружений рікою та потічком. Від півночі пливе ріка Вислок, від полудня потічок, який луковато вигинається, опасає височину зі сходу і вливається до Вислока. Всі береги високі на яких 40-50 метрів, місцями стрімкі й нагі, деінде знов лагідніші і порослі корчами. Тільки від заходу височина лучиться з легкофалістою рівниною. Але зате з цієї сторони був глибокий рів, що забезпечував доступ до замку. Тепер рів засипаний.

Формою височина докладно нагадує підкову, не ширшу як 40 кроків.

На яких 25 кроків від східнього берега знаходяться розвалини замку. Це грубезні (до 3 метрів) мури, у виді безформного простокутника, довгого на 32 кроки та широкого на 14. Мури, себто стіни бывшего замку сплювані якоюсь заправою (вапно-пісок). Стіни ці порозбирані людською рукою — не високі, лише одна стіна зі заходу, сторчить вгору поверх п'ять метрів.

Оповідають люди, що давно ця стіна була більше як три рази висша. Всюди є повно глини, перемішаної з камінням. Між мурами та по боках простуть карловаті граби та иви. На схід від замчища, у віддалі 18 кроків, знаходиться лійкувата западина зо три метри глибока.

Люди твердять, що вона постійно поглиблюється; значить, щораз більше западається. Це потверджувалоб здогад, що під замком, або навіть поза поверхнею, яку обіймав замок, є розлогі ливниці. Давніше, десь в поблизу замку, була отверта діра. Ї хотіли люди змірити довгим дрючком, але до дна не могли дістати та як дрючок пустили, то він упав десь дуже-дуже глибоко. Боячися, щоб до тої діри не упала худобина, її накрили скалою. З бігом часу на скалу

наспалося глини і тепер ніхто не знає, в котрім місці була діра. Можже це був підземний хідник, бо й інші сліди, а властиво оповідання, вказувалиб на це, що такий хідник існував.

Оповідують, що у підніжжю гори, від сторони Вислока, давно бачили люди отвір, а в ньому сходи. Там внизу мали бути рівнож сліди якихсь будівель, але на те все зіснулася земля з берега і так отвір, як й сліди будівлі, шезли під землею.

На захід від замку, також була якась будівля. Люди припускають, що там могла бути цегольня, або кузня, бо виорюють багато цегли, ковальської жужелиці й цвяхів.

Тому десять чи одинацять літ, люди на власну руку почали вести розкопки на замчищу. Окопали в кількох місцях мур з одного й другого боку і натрапили на сліди пожарища. Всюди було повно попелу, вугля, щось подібного до ковальської жужелиці, чимало куснів безформеного заліза (залізні предмети мабуть перетопилися в часі якої там пожежі), множество цвяхів різної величини, грубих, незугарно вироблених глиняних посудин — черепів і багатов костей. Ще й тепер на верху можна побачити ті кости; це переважно кости звірят. На знайдені предмети не звертали більшої уваги (шукали скарбів) і їх понищено, розкинено, тощо. В одному розі замчища відкопали гарно в квадрат ставлений мур; там певно була башта.

До підстави муру ніде не докопалися, лише — от так — трохи верхом розкопали. Як глибоко сягають мури — це є покищо загадкою. Дальші розкопки перестали з двох причин: перше — основні розкопки вимагали величезного вкладу праці, а задурно ніхто не хотів довший час працювати.

Друга і то найголовніша причина — це був страх! Боялися, бо існує легенда, що замок є заклятий, що його береже нечиста сила, яка в середину нікого не допустить. А хто передістався-б у середину — того жде неминуча смерть.

Хто, коли і як закляв замок — то про це не можна довідатися. Зате люди знають «напевно», що замок є заклятий. На доказ наводять таке:

Одного разу господар з Мимоня віднайшов залізні двері, які провадили в підземелля замку. Коли хотів ті двері відчинити, то втрапив зір — осліпнув. Через те вже ні сам не міг нічого зробити, ні другому показати в котрім місці є двері. Більше ніхто тих дверей не бачив, бо нечиста сила зараз насунула на них глини, каміння... і тепер ніхто не знає, де є ті двері.

Тамошні люди твердять, що дійсно

Трикотарський курс в селі Полонна

був такий чоловік, який осліпнув на замчищу, навіть подавали його назвиська, але я забув.

Крім того, можна-б дати ще таке освітлення:

Замок побудовано мабуть десь перед около 800 роками. Двічі робили на нього напад Мадяри, але безуспішно; напад зістав відбитий.

В руїні обернув замок напад Татарів. Чи тоді, підчас татарського нападу була яка оборона, чи взагалі нікого в замку не було — не знати. В той час на замку мешкала якась княгиня, але вона на кілька днів перед нападом Татарів вїхала геть. Замок мав бути двоповерховий. Татари знищили тільки те, що находилося над землею, а пивниці залишилися цілі.

За кількадесять (може й більше) років після татарського нападу в пивницях замку завелися розбійники. Це була якась велика шайка розбійників, яка в льохах замку мала першорядну криївку і переховувалася там через довший час. (Це стверджує ще й цей спогад, що дехто назвище села «Мимонь» виводить від якого-там Мимона, що був ватажком у цих звалищах, знову другі кажуть, що краще було цю місцевість здалека обходити, минати, мимоїхати; також небезпечно було десь давно переїздити через сусідне село Одрехову — бо дехто каже, що там якісь незнані люди — може останки норманів — грабили і ховали собі награблене — або в місцевому говорі: відре — одре і сховає. Впрочім зараз недалеко Мимоня — маємо гірку та її підніжжя ще сьогодні називають «Сиготи» — назвище татарського походження).

В пивницях мали розбійники нагромаджені величезні багатства. Аж раз пивниця засунулася. Що сталося з розбійниками — ніхто не знає. Вони, або

живцем зістали погребані в пивниці, або — якщо тоді були десь на виправі — то опісля вже не могли дістатися до середини, бо вхід був завалений. В кожному разі від того часу розбійники пропали, а скарби, які вони там нагромадили, повинні бути й до сьогодні.

Кілька літ тому якийсь багатий жид з дальших околиць Польщі (казали, що з Варшави), хотів на власний кошт зайнятися розкопками, — одначе з застереженням, що всякі знайдені ре-

Поширюйте і передплачуйте „Нашого Лемка!“

чі перейдуть на його власність. Йому не дозволили, кажучи:

«Там можуть критися величезні багатства, то шкода, щоб вони дісталися в жидівські руки».

Якби там воно не було, то всеж таки, під румовищами миміньського замку криється загадка, яку варто розв'язати.

М. Н.

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ ТІЛЬКИ ПРАВДИВИХ УКРАЇНСЬКИХ ШЕВСЬКИХ КІЛКІВ

тільки з цим
знаком

одинокі української
фабрики

ДЕНДРА
у Львові

Добре уважайте, бо жидівський картель підшивається під наше опакування!!

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ: За текстом, серед звич. оголошень: Ціла стор. 300 зол.; пів стор. — 150 зол.; чверть стор. — 75 зол.; одна осьма стор. — 40 зол. Сторінка має 3 шпальти — за 1 мм. на 1-ву шпальту — 30 сот. Оголошення в тексті — 45 сот. на 1 сторінці — 60 сот. Дрібні оголошення за слово 10 сот.